

Standartizuoti testai – profilaktinių sveikatos tikrinimų atitikmuo švietime

Jau ketvirtį metų Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklos, norėdamos patikimiau ir objektyviau įsivertinti mokinių pasiekimus, turi galimybę pasinaudoti standartizuotais testais.

Standartizuoti testai. Kas tai?

Tai testai, skirti mokinių akademiniam pasiekimams vertinti, mokinių pasiekimų lygiams nustatyti. Jie parengti, vykdomi ir vertinami laikantis sutartų kriterijų: visiems teikiamos vienodos užduotys, sudaromos vienodos atlikimo sąlygos (laikas, naudojamos priemonės ir kt.), vertinama laikantis vienodų vertinimo kriterijų.

Standartizuoti testai rengiami remiantis standartizuotomis programomis. Standartizuota programa – tai mokinių pasiekimų aprašymas vertinimui patogia forma, atsižvelgiant į vertinimo tikslą, tipą bei pasirinktus vertinimo įrankius. Standartizuotos programos rengiamos vadovaujantis Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosiomis programomis bei remiantis dviem skirtingais, vienas kitą papildančiais informacijos šaltiniais: ekspertų žiniomis, patirtimi ir intuicija bei šalies mokinių testavimo rezultatais.

Kokie testai yra parengti?

Šiuo metu yra parengti skaitymo, rašymo, matematikos ir pasaulio pažinimo standartizuoti testai 4 klasei ir skaitymo, rašymo, matematikos bei gamtos mokslų (integruota: biologija, chemija, fizika) ir socialinių mokslų (integruota: geografija, istorija, pilietinis ugdymas) standartizuoti testai 8 klasei. 2016 metų pavasarį šis sąrašas dar pasipildys: mokyklos galės pasinaudoti diagnostinių pasiekimų vertinimo įrankiu 2 klasės mokiniams bei skaitymo, rašymo ir matematikos standartizuotais testais 6 klasei.

Ar testai yra privalomi?

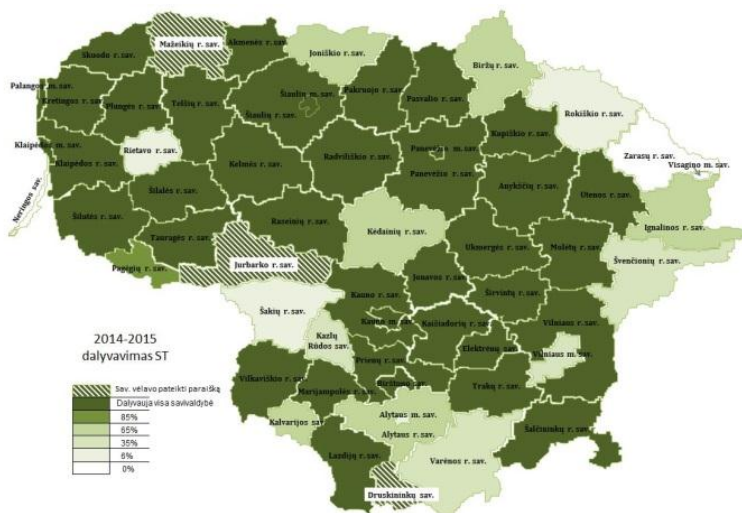
Standartizuoti testai nėra privalomi. Vadovaudamasi Bendraisiais ugdymo planais kiekviena mokykla pasirengia mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimo sistemą, organizavimo tvarką, instrumentus. Mokykla, savo nuožiūra, gali rinktis jos poreikius atitinkančius vertinimo instrumentus, arba pasirengti juos pati. Tačiau, vis didėjant susirūpinimui dėl prasto dalies mokinių raštingumo (plačiąja prasme), standartizuoti testai mokytojams yra vienintelis būdas ne tik objektyviai įvertinti mokinių mokymosi pasiekimus, bet ir pasitikrinti savo darbo kokybę. Labai svarbu, kad mokytojai kuo anksčiau nustatytų ar mokiniai turi pakankamai tvirtus pagrindus, kad galėtų mokytis toliau, pastebėtų mokinius, kurių pasiekimai yra žemi ir suteiktų jiems savalaikę pagalbą. Kai pasiekimų spragos nustatomos laikant brandos egzaminus, jau vėlu ką nors pakeisti. O ir aukštesnius pasiekimus demonstruojančius mokinius, nustatant jų silpnesniąsias mokymosi sritis, galima paskatinti siekti geresnių rezultatų.

Kas gali pasinaudoti standartizuotais testais?

Standartizuotais testais gali pasinaudoti savivaldybės, mokyklos, mokytojai, mokiniai ir jų tėvai. Jau trejus metus savivaldybėms ir mokykloms sudaryta galimybė, laiku pateikus paraišką Nacionaliniam egzaminų centrui (toliau – NEC), pavasarį nemokamai gauti išspausdintus testus. Kita galimybė – testus išsispausdinti savarankiškai juos parsisiunčiant iš NEC KELTO sistemos. Abiem atvejais kartu su testais pateikiamos ir vertinimo instrukcijos, o atsakomybė už testų administravimą ir mokinių darbų įvertinimą perduodama savivaldybėms, mokykloms ir mokytojams. Mokiniai ir jų tėvai einamųjų metų standartizuotais testais pasinaudoti gali tuomet, kai mokyklose baigiasi testavimas. Tada jie patalpinami NEC interneto svetainėje adresu: <http://www.egzaminai.lt/342/>.

Pasinaudojimo standartizuotais testais plėtra yra labai didelė. Jei 2013 metais tik dvi savivaldybės pasiryžo visų savo mokyklose besimokančių ketvirtų ir aštuntų klasių mokinių pasiekimus įvertinti panaudojant standartizuotus testus, tai 2014 – paraiškas pateikė dvidešimt trys, o 2015 net keturiasdešimt dvi (žr. pav.).

Nė viena savivaldybė, standartizuotais testais pasinaudojusi 2014 m., neatsisakė galimybės jais pasinaudoti ir 2015 metais.

Kai kurios savivaldybės, nors pačios ir neteikia paraiškų dalyvauti testavime, skatina savo mokyklas pasinaudoti standartizuotais testais. Pavyzdžiui, Alytaus m., Biržų, Vilniaus m. savivaldybės paraiškų testavimui neteikė, tačiau dauguma šių savivaldybių mokyklų pačios pateikė paraiškas pageidaujamos standartizuotų testų.

2015 metais dalyvauti testavime savarankiškai (be savivaldybės) paraiškas pateikė 140 mokyklų. Remiantis paraiškėmis, planuojama, kad 2015 metais standartizuotais testais pasinaudos apie 85 procentai kiekvienos amžiaus grupės (4 ir 8 klases) mokinių.

Kam ir kokią informaciją galima gauti pasinaudojus standartizuotais testais?

Svarbiausia standartizuotų testų **funkcija** – teikti mokymosi grįžtamąjį ryšį tėvams, mokiniams, mokytojams ir mokykloms, savivaldybei.

Savivaldybėms standartizuoti testai padeda stebėti mokyklų darbą, pasirūpinti, kad visi mokiniai gautų gerą išsilavinimą. Jau turime pavyzdžių iš savivaldybių, kurioms kai kuriose srityse pavyko pagerinti mokinių pasiekimus.

Mokykloms standartizuotų testų rezultatai padeda geriau planuoti savo darbą, pasirūpinti skirtingų poreikių mokiniams, tikslingai teikti mokiniams mokymosi pagalbą. Per kelerius metus jau turime mokyklų, kurios, pasinaudodamos standartizuotų testų teikiamu grįžtamuoju ryšiu, sugebėjo pagerinti savo mokinių mokymosi rezultatus.

Mokytojams standartizuoti testai sudaro sąlygas patikimiau, objektyviau vertinti mokinius ir numatyti **ar, kodėl** ir **kokios** specifinės pagalbos reikėtų mokiniams. Standartizuoti testai skatina vieningesnį mokinių pasiekimų vertinimo kriterijų supratimą, padeda gerinti mokytojų gebėjimus vertinti mokinių pasiekimus ir pažangą. Tam kartu su testu yra pateikiama ir jo užduočių vertinimo instrukcija, padedanti užtikrinti, kad visų mokinių mokymosi pasiekimai būtų vienodai patikimai ir objektyviai patikrinti bei įvertinti.

Mokiniui standartizuoti testai padeda geriau suprasti savo mokymosi pasiekimus ir galimybes siekti geresnių rezultatų, padeda skatinti mokymosi motyvaciją, mokymosi sąmoningumą, savarankiškumą, suteikia daugiau pasitikėjimo savo jėgomis. Todėl mokykloms rekomenduojama ugdymo procese išaiškinti mokiniams, kokiais kriterijais remiantis bus vertinami jų darbai, kaip geriau planuoti savo darbą atliekant testus, detaliam aptarti su mokiniams testų rezultatus ir mokinių klaidas.

Tėvams standartizuoti testai padeda gauti objektyvesnės informacijos apie mokinio mokymosi sėkmingumą ar kylančias problemas ir aktyviau dalyvauti mokyklos gyvenime, priimti svarbius su jų vaikų mokymusi susijusius sprendimus. Todėl jau tais pačiais mokslo metais, praėjus kelioms savaitėms po testų laikymo, mokinių tėvai gauna trumpas, kelių puslapių apimties mokinių testų ataskaitas. Mokyklos padeda tėvams išsiaiškinti tų ataskaitų turinį. Šiose ataskaitose pateikiami ne tik apibendrinti (kiek taškų mokinis surinko atlikdamas vieną ar kitą testą), bet ir

detalesni mokinio atliktų testų rezultatai. Pavyzdžiui, matematikos atveju, galima sužinoti, kas mokiniui sekėsi geriau – atlikti skaičiavimo, algebros, geometrijos užduotis ar spręsti problemas, taip pat, kaip mokiniui sekėsi pademonstruoti įgytas žinias, jas taikyti, spręsti užduotis, reikalaujančias aukštesniųjų mąstymo gebėjimų.

Kas dar yra labai svarbu ir į ką vertėtų atkreipti dėmesį?

Nereikėtų specialiai ruošti mokinių standartizuotiems testams, o ypač gąsdinti jais mokinių. Pirmiausia todėl, kad standartizuotais testais tikrinami pagrindiniai gebėjimai, kurie iš esmės jau turėjo tapti įgūdžiais – juk, pavyzdžiui, kasdien nesikartojame, kad vienaskaitos galininke rašoma nosinė ir pan.

Labai svarbu, kad mokytojai neiškreiptų ugdymo tikslų. Netinkamas testų informacijos aiškinimas ir naudojamas gali duoti nepageidaujamų rezultatų – mokiniai gali suprasti, kad tik standartizuoti testai yra svarbūs. Mokykloms rekomenduojama nepamiršti svarbių ugdymo tikslų – pilietiškumo ugdymo, socialinių gebėjimų ugdymo ir kt. – siekti giluminių, ilgalaikių ugdymo rezultatų.

Standartizuotų testų rezultatai – tai tik vienas iš galimų informacijos šaltinių, todėl jų svarba neturėtų būti suabsoliutinama ir visas mokyklų ir mokytojų darbas vertinamas tik pagal jų rezultatus. Šių testų rezultatai turi būti analizuojami atsižvelgiant į kitus svarbius bendrojo ugdymo konteksto (socialinio, ekonominio, kultūrinio, mokinių šeimos aplinkos) ypatumus. Todėl mokykloms rekomenduojama ir patariama, kaip statistiškai apibendrintą informaciją apie mokinių savijautą, patyčias, mokyklos gyvenimo aspektus, gautą iš mokinių klausimynų, analizuoti kartu su testų duomenimis. Nacionalinis egzaminų centras mokykloms pateikia ir jų sukuriamos pridėtinės vertės įvertinimus.

Pernelyg didelis spaudimas mokiniams, mokytojams ir mokykloms „rodyti“ gerus testų rezultatus, gali paskatinti nusirašinėti ar kitaip klastoti testų rezultatus. Tokia testų informacija būtų bevertė, todėl mokykloms ir savivaldybėms rekomenduojama tai aptarti ir dėl testų rezultatų panaudojimo susitarti su visomis interesų grupėmis – tėvais, mokiniais, mokytojais, vadovais.

Pasaulyje standartizuoti testai naudojami jau seniai, jų yra daug ir įvairių. Kai kur, pavyzdžiui, tokioje demokratiškoje šalyje kaip Australija, standartizuoti testai yra privalomi ir centralizuotai vertinami, nes svarbiausias tikslas – objektyviai informuoti tėvus apie jų vaikų mokymąsi. Kitur jie yra privalomi, bet vertinami necentralizuotai. Dar kitur dėl standartizuotų testų pasirinkimo ir įsigijimo apsisprendžia pačios mokyklos ar mokytojai. Tai labai priklauso nuo šalies kultūros ir švietimo tikslų, keliamų standartizuotiems testams. Siekiant švietimo kokybės svarbiausia, kad standartizuoti testai sudarytų integralią visos vertinimo sistemos dalį, teiktų patikimą informaciją ir kad ta informacija būtų tikslingai analizuojama bei veiksmingai panaudojama.

Dirbame su šimtais mokyklų, ir mūsų sukaupta patirtis nuteikia optimistiškai. Nusirašinėjimo atvejai nėra dažni, viskas priklauso nuo mokyklų ir mokytojų sąmoningumo bei atsakomybės už savo darbą. Labai daug gali padėti ir mokinių tėvai, jeigu jie skatins vaikus sąžiningai įsivertinti savo pasiekimus, jeigu jie ir iš mokyklų tikėtis, kad viskas bus vykdoma skaidriai.

Apie tai, kokius standartizuotų testų rezultatus, ataskaitas gauna mokiniai, mokytojai ir mokyklos, skaitykite kitame Švietimo Naujienų numeryje.

NEC informacija